

VESI- JA YMPÄRISTÖHALLITUKSEN MONISTESARJA

Nro 185

**ITÄ-UUDENMAAN JA PÄIJÄT-HÄMEEN
HAJA-ASUTUKSEN VEDENHANKINNAN
YLEISSUUNNITELMASTA ANNETUT
LAUSUNNOT JA TYÖRYHMÄN VASTINEET
SEKÄ TÄYDENTÄVÄT SUOSITUKSET**

V E S I - J A Y M P Ä R I S T Ö H A L L I T U K S E N
M O N I S T E S A R J A

Nro 185

ITÄ-UUDENMAAN JA PÄIJÄT-HÄMEEN
HAJA-ASUTUKSEN VEDENHANKINNAN
YLEISSUUNNITELMASTA ANNETUT
LAUSUNNOT JA TYÖRYHMÄN VASTINEET
SEKÄ TÄYDENTÄVÄT SUOSITUKSET

Vesi- ja ympäristöhallitus
Helsingin vesi- ja ympäristöpiiri
Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri
Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto
Päijät-Hämeen seutukaavaliitto

Vesi- ja ympäristöhallitus
Helsinki 1989

Tekijät ovat vastuussa julkaisun sisällöstä eikä siihen voida vedota vesi- ja ympäristöhallituksen virallisena kantana.

Julkaisua saa Helsingin vesi- ja ympäristöpiiristä.

ISBN 951-47-2423-2
ISSN 0783-3288

Painopaikka: Vesi- ja ympäristöhallituksen monistamo,
Helsinki 1989

KUVAILULEHTI

Julkaisija

Vesi- ja ympäristöhallitus

Julkaisun päivämäärä

31.5.1989

Tekijä(t) (toimielimestä: nimi, puheenjohtaja, sihteeri)Itä-Uudenmaan ja Päijät-Hämeen haja-asutuksen vedenhankinnan yleissuunnittelua ohjaava työryhmä,
puh.joht. Esko Tamminen, siht. Marketta Virta.Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen)Itä-Uudenmaan ja Päijät-Hämeen haja-asutuksen vedenhankinnan yleissuunnitelmasta annetut lausunnot ja työryhmän
vastineet sekä täydentävät suositukset.Julkaisun laji

Raportti

Toimeksiantaja

Työryhmä

Toimielimen asettamispvm

20.8.1987

Julkaisun osat

-

Tiivistelmä

Vesi- ja ympäristöhallitus, Helsingin vesi- ja ympäristöpiiri, Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri, Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto ja Päijät-Hämeen seutukaavaliitto teettivät 1987-1988 Suunnittelukeskus Oy:llä Itä-Uudenmaan ja Päijät-Hämeen haja-asutuksen vedenhankinnan yleissuunnitelman. Suunnitelmasta laadittiin tiivistelmä, josta pyydettiin lausunnot suunnittelualan kunnilta ja terveyslautakunnilta, sekä niiltä kunnilta, joille suunnitelmassa esitettiin yhteistyötä, lääninhallituksilta, seutukaavaliitoilta ja vesi- ja ympäristöviranomailta. Julkaisu sisältää yhteenvedot annetuista lausunnoista ja työryhmän vastineet niihin. Julkaisussa on esitetty myös työryhmän keskeiset toimenpide-ehdotukset sekä täydentävät suositukset suunnittelualan haja-asutuksen vesihuollon kehittämiseksi.

Asiasanat (avainsanat)

Lausuntovastine, haja-asutus, vesihuolto

Muut tiedot

-

Sarjan nimi ja numero

Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja nro 185

ISBN

951-47-2423-2

ISSN

0783-3288

Kokonaissivumäärä

39

Kieli

Suomi

HintaLuottamuksellisuus

Julkinen

Jakaja

Helsingin vesi- ja ympäristöpiiri

Kustantaja

Vesi- ja ympäristöhallitus

S I S Ä L L Y S

Sivu

1	JOHDANTO.....	7
2	YHTEENVETO ANNETUISTA LAUSUNNOISTA JA KESKEISET TOIMENPIDE-EHDOTUKSET.....	9
3	ANNETTUIJEN LAUSUNTOJEN LYHENNELMÄT JA TYÖRYHMÄN VASTINEET.....	10
3.1	Suunnittelualaueen kunnat.....	10
	Askolan kunta.....	10
	Lapinjärven kunta.....	11
	Liljendalin kunta.....	11
	Loviisan kaupunki.....	11
	Myrskylän kunta.....	11
	Mäntsälän kunta.....	12
	Pornaisten kunta.....	12
	Porvoon kaupunki.....	13
	Porvoon maalaiskunta.....	13
	Pukkilan kunta.....	13
	Ruotsinpyhtään kunta.....	13
	Sipoon kunta.....	14
	Artjärven kunta.....	15
	Asikkalan kunta.....	15
	Hartolan kunta.....	16
	Heinolan kaupunki.....	16
	Heinolan maalaiskunta.....	16
	Hollolan kunta.....	17
	Kosken Hl kunta.....	19
	Kärkölän kunta.....	19
	Lahden kaupunki.....	19
	Nastolan kunta.....	20
	Orimattilan kunta.....	21
	Padasjoen kunta.....	21
	Sysmän kunta.....	22
3.2	Naapurikunnat.....	23
	Elimäen kunta.....	23
	Järvenpään kaupunki.....	23
	Keravan kaupunki.....	23
	Pyhtään kunta.....	23
	Tuusulan kunta.....	24
	Tuusulan Seudun Vesilaitos kl.....	24
	Vantaan kaupunki.....	25
3.3	Terveyslautakunnat.....	25
	Itä-Uudenmaan kansanterveystyön kl.....	25
	Mäntsälän kunnan terveyslautakunta.....	26
	Orimattilan seudun kansanterveystyön kl..	26
	Porvoon seudun kansanterveystyön kl.....	26
	Sipoon kunnan terveyslautakunta.....	27
	Asikkalan ja Padasjoen kansanterveystyön kl	27
	Heinolan kansanterveystyön kl.....	27
	Itä-Hämeen kansanterveystyön kl.....	28

	Lahden kaupungin terveyslautakunta.....	28
	Nastolan kunnan terveyslautakunta.....	28
	Tiirismaan kansanterveystyön kl.....	28
3.4	Seutukaavaliitot.....	29
	Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto.....	29
	Helsingin seutukaavaliitto.....	29
	Kymenlaakson seutukaavaliitto.....	30
	Kanta-Hämeen seutukaavaliitto.....	30
3.5	Lääninhallitukset.....	30
	Uudenmaan lääninhallitus.....	30
	Hämeen lääninhallitus.....	30
	Mikkelin lääninhallitus.....	31
	Kymen lääninhallitus.....	32
3.6	Vesi- ja ympäristöviranomaiset.....	32
	Vesi- ja ympäristöhallitus.....	32
	Kymen vesi- ja ympäristöpiiri.....	33
4	TÄYDENTÄVÄT SUOSITUKSET.....	34
	KORJAUSLIITE TIIVISTELMÄÄN JA KARTTAAN.....	37

1 J O H D A N T O

Vesi- ja ympäristöhallitus, Helsingin vesi- ja ympäristöpiiri, Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri, Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto ja Päijät-Hämeen seutukaavaliitto ovat teettäneet Suunnittelukeskus Oy:llä Itä-Uudenmaan ja Päijät-Hämeen haja-asutuksen vedenhankinnan yleissuunnitelman.

Suunnittelutyötä ohjaamaan ja valvomaan tilaajat asettivat työryhmän:

- vesi- ja ympäristöpiirin johtaja Esko Tamminen, Helsingin vesi- ja ympäristöpiiri, puheenjohtaja,
- toimialapäällikkö Klaus Munsterhjelm, Helsingin vesi- ja ympäristöpiiri, varapuheenjohtaja,
- osastopäällikkö Pekka Hallikainen, Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto,
- seutukaavainsinööri Erkki Rope, Päijät-Hämeen seutukaavaliitto,
- diplomi-insinööri Esko Vaskinen, Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri,
- diplomi-insinööri Hannu Vikman, vesi- ja ympäristöhallitus,
- diplomi-insinööri Marketta Virta, Helsingin vesi- ja ympäristöpiiri, sihteeri.

Suunnittelukeskus Oy:ssä työstä ovat vastanneet suunnittelupäällikkö Tauno Ärölä ja diplomi-insinööri Erkki Tiainen, 6.3.1988 saakka.

Suunnittelutyö aloitettiin elokuussa 1987 ja suunnitelma valmistui huhtikuussa 1988.

Suunnittelun lähtökohtana oli, että kaikella ympärivuotisella asutuksella on riittävästi hyvää, paineellista vettä vuoteen 1995 mennessä. Tämän tavoitteen saavuttaminen vaatii kunnilta merkittävää panosta haja-asutuksen vesihuollon kehittämisessä. Siksi työn tavoitteena oli laatia yleissuunnitelma, jota kunnat voivat käyttää apuna suunnittelussaan ja selvittäessään yhteistyön tarpeita muiden kuntien kanssa. Suunnitelmaa voidaan hyödyntää myös seutusuunnittelussa ja vesihuollon rahoitustuen ohjauksessa. Suunnittelun alueena oli Itä-Uudenmaan ja Päijät-Hämeen seutukaavaliittojen alueet.

Yleissuunnitelmassa on esitetty katsaus kunnittain mahdollisuuksista ja kunnassa tarvittavista toimista haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämiseksi. Suunnitelmassa on yleispiirteisesti hahmoteltu ne alueet, joissa yhteinen vedenhankinta saattaa tulla kysymykseen, ja ne

alueet, joissa vedenhankinta tulee perustumaan kiinteistökohtaisiin ratkaisuihin. Kunkin kunnan kohdalla on tuotu esiin myös ne tapaukset, missä tulisi harkita kuntien välistä yhteistoimintaa taajamien tai haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämiseksi. Yleissuunnitelmas-
sa on esitelty erilaisia organisaatiomalle- ja, jotka saattavat tulla kysymykseen haja-asutuksen vedenhankintaa kehitettäessä.

Työssä on käytetty vesi- ja ympäristöpiirien vesihuoltolaitostilastoja ja vesivaratiedostoja sekä seutukaavaliittojen väestö- ja asuntotietoja ja ennusteita. Työtä varten vesi- ja ympäristöpiirit ovat tehneet tarkentavia pohjavesiselvityksiä sekä tiedusteluja, jotka koskivat haja-asutuksen vedenhankinnan nykytilaa ja kehitysnäkymiä. Työ on tehty neljänä eri vaiheena, joista kustakin on laadittu oma osaraportti: perusselvitykset, ennusteet ja tavoitteet, alustava suunnitelma ja jatkotoimenpiteet. Suunnitelmasta laadittiin tiivistelmä, josta pyydettiin lausunnot suunnittelualueen kunnilta ja terveyslautakunnilta, sekä niiltä kunnilta, joille suunnitelmassa esitettiin yhteistyötä, lääninhallituksilta, seutukaavaliitoilta sekä vesi- ja ympäristöviranomaisilta.

Tämä moniste on tehty sekä ruotsin- että suomenkielisenä. Ruotsinkielisessä kappaleessa suomenkieliset lausunnot on käännetty ruotsiksi ja suomenkielisessä kappaleessa ruotsinkieliset suomeksi. Monisteessa mainitut sivunumerot ja tekstien korjaukset viittaavat kunkinkieliseen tiivistelmään.

2 Y H T E E N V E T O A N N E T U I S T A L A U S U N -
 N O I S T A J A K E S K E I S E T T O I M E N P I D E -
 E H D O T U K S E T

Lausunnon tai kommentin antoivat lähes kaikki, joilta sitä oli pyydetty. Lausunnonantajat suhtautuivat tehtyyn suunnitelmaan myönteisesti ja pitivät sitä hyvänä lähtökohtana haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämässä. Yleissuunnitelman tärkeimmät ehdotukset ovat saaneet yleensä myönteisen vastaanoton.

Tarpeettomana yleissuunnitelmaa ei pitänyt yksikään, sen sijaan epäilevästi suunnitelmaan suhtauduttiin kolmessa lausunnossa.

Seitsemän kuntaa ja kaksi muuta lausunnonantajaa piti ehdotusta haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämissuunnitelman laatimisesta tarpeellisena. Yhteistyötä kuntien kesken pidettiin tärkeänä kahdeksassa lausunnossa. Yksi terveyslautakunta piti myös vesineuvojan palkkaamista kuntiin kannatettavana. Kolmessa lausunnossa kiinnitettiin huomiota valtion nykyisen rahoitustuen vähäisyyteen. Useassa lausunnossa pidettiin tärkeänä vedenhankinnan suunnittelun ohella myös jätevesien käsittely- ja johtamisvaihtoehtojen tarkempaa selvittämistä.

Työryhmä pitää esitettyjä kannanottoja ja huomautuksia arvokkaina ja on ottanut ne huomioon täydentävissä suosituksissaan.

Lausunnoissa on myös tehty korjausehdotuksia yleissuunnitelmassa esiintyviin epätarkkuuksiin ja virheisiin.

Työryhmä on tehnyt erillisen korjausliitteen, johon on koottu tiivistelmätekstiin ja karttaan tehdyt korjaukset lausuntojen ja työryhmän tekemien havaintojen perusteella.

Annettujen lausuntojen, yleissuunnittelutyön ja työryhmän esittämien täydentävien suositusten pohjalta työryhmä pitää kuntien keskeisimpänä tehtävänä haja-asutuksen vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimista. Siinä tulee ottaa huomioon myös haja-asutuksen jätevesien käsittely ja johtaminen ja kuntien vedenhankinnan suunnittelu poikkeustilanteiden varalle sekä pohjaveden suojele.

Toinen tärkeä tehtävä työryhmän mielestä on kuntien välinen yhteistyö haja-asutuksen vesihuollon edistämiseksi.

Työryhmä pitää tärkeänä vesihuollon alueellisen yleissuunnitelman laatimista Loviisan seudulle ja Ruotsinpyhtään, Pyhtään sekä Elimäen alueille. Helsingin vesi- ja ympäristöpiirin tulisi kutsua koolle Loviisan seudun kunnat ja Kymen vesi- ja ympäristöpiirin Ruotsinpyhtään, Pyhtään ja Elimäen kunnat työn pikaiseksi aloittamiseksi.

Vesi- ja ympäristöpiirien tehtävänä on työryhmän mielestä kuntien avustaminen ennen muuta pohjavesialueita kartoittamalla, mutta myös pohjavesiselvityksiä tekemällä.

Myös kuntien välisen yhteistyön edistäminen vesihuollossa kuuluu piirien tehtäviin. Valtion viranomaisten tehtävänä on turvata haja-asutuksen vesihuollon suunnittelulle ja toteuttamiselle riittävä taloudellinen tuki.

Seutukaavaliittojen tehtävänä työryhmä pitää vesihuollon niveltämistä muuhun suunnitteluun sekä yhteistyön edistämistä kuntien välillä.

3 A N N E T T U J E N L A U S U N T O J E N L Y H E N - N E L M Ä T J A T Y Ö R Y H M Ä N V A S T I N E E T

3.1 SUUNNITTELUALUEEN KUNNAT

Askolan kunta

Kunnanhallitus toteaa laaditun yleissuunnitelman palvelevan hyvin kuntia laadittaessa vastaisuudessa kuntakohtaisia suunnitelmia. Kunnanhallitus saattaa tiedoksi ympäristönsuojelulautakunnan ja teknisen lautakunnan lausunnoissa esiin tuodut näkökohdat.

Ympäristönsuojelulautakunta esittää mm., että tilastoista, sivu 82 liite 7 puuttuu Vakkolan vesihuoltoyhtymän Saarnikorven alueelta noin 200 asukkaan vesimäärä 40 - 50 m³/d, josta määrästä menee yli puolet kaava-alueen ulkopuolisten talouksien käyttöön.

Vahijärven-Monninkylän-kirkonkylän-Vakkolan vesilaitosten yhdistämistä on kiirehditty jo aikaisemminkin ja osa siitä saattaa toteutua vielä tämän vuoden aikana.

Kunnan kaikkien vesilaitosten yhdistäminen aiheuttaa vielä tässä vaiheessa kohtuuttomia kustannuksia pitkien ja vaikeiden välimatkojen takia, mutta uudet runkolinjat olisi syytä mitoittaa tulevaisuutta varten ja tätä asiaa palvelisi parhaiten koko kuntaa kattava vesihuollon yleissuunnitelma.

Tekninen lautakunta esittää mm., että Askolassa on pyritty kehittämään vesihuoltoa haja-asutusalueilla kylittäin, koska etäisyydet ovat pitkät ja putkilinjojen vedot ovat kalliita osaksi vaikeiden luonnonolojen vuoksi. Yleissuunnitelmaa ei ole haja-asutusalueista laadittu, syynä osaltaan on valtion rahoituksen pienuus, joka korkotukilainan ja avustuksen muodossa on niin pieni osa kokonaiskustannuksista n. 1 -2 %, että sen avulla ei saada käynnistettyä vedenhankintatöitä.

Alueella Särkijärvi-Tiilää-Huuvari on suoritettu vedenhankintatutkimus ja hyvää pohjavettä on antoisuuspumppausten perusteella saatu 150 m³/d. Puhar-Onkimaan

alueella tullaan tekemään vedenhankintatutkimuksia pohjavesivarojen selvittämiseksi.

Työryhmä pitää tarpeellisena haja-asutuksen vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimista. Työryhmä on ottanut huomioon kunnan huomautuksen valtion rahoitustuesta täydentävissä suosituksissaan. Korjaus tiivistelmän sivulle 82 on tehty korjausliitteeseen.

Lapinjärven kunta

Kunnanhallituksella ei ole huomauttamista suunnitelman suhteen, mutta kunta tulee haja-asutusalueiden vesihuoltoa suunnitellessaan nojautumaan hyvin pitkälle yksityisten pienten vesiosuuskuntien perustamiseen ja niiden toiminnan tukemiseen ja pitkällä tähtäyksellä pyrkimään näitä yhdistämällä turvaamaan häiriöttömän vedenjakelun.

Kunnan omia vesilaitoksia pyritään kehittämään ja uusimaan tarpeen mukaan ja aina milloin se on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista liittämään jo olemassa oleviin verkkoihin.

Työryhmä katsoo että haja-asutuksen vesihuoltoa voidaan kehittää kunnan esittämällä tavalla. Jotta verkkojen mahdollinen yhdistäminen voitaisiin ottaa huomioon johtolinjojen mitoituksessa, olisi kunnan tarpeen laatia haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämissuunnitelma.

Liljendalin kunta

Kunnanhallitus toteaa, että kunta on kehittänyt yleistä vesilaitostaan samansuuntaisesti kuin mitä suunnitelmas-
sa on esitetty. Kun Eskilomin kylään tulee runkovesijoh-
to 1988 - 1989, ovat vain Mickelspiltomin ja Hopomin kylät ilman yleistä vesijohtoverkkoa, jolloin noin 70 % asukkaista on yleisen verkon jakelualueilla.

Mickelspiltomin ja Kreivilän kylät ovat maantieteel-
lisesti niin hajanaisia että siellä on vedenhankinta hoidettava pienen vesiosuuskunnan avulla tai kiinteistö-
kohtaisesti. Hopomin kylä voidaan liittää yleiseen verkkoon tarpeen vaatiessa.

Työryhmällä ei ole huomautettavaa kunnan lausuntoon.

Loviisan kaupunki

Kaupunginhallituksella ei ole huomautettavaa yleissuun-
nitelmasta.

Myrskylän kunta

Kunnanhallitus esittää, että suunnitelman Myrskylää koskevat tiedot eivät ole ajan tasalla. Kankkilan vesilaitokselle on rakennettu uusi vedenottamo, jonka veden laatu on hyvä ja veden riittävyys taattu. Verkkoon on liittynyt 23 kiinteistöä, näin yhteistyön tarvetta Askolan Juornaankylän kanssa ei ole. Myös

Syväjärvelle on vedetty kunnan vesijohto, johon on liittynyt 13 kiinteistöä.

Jatkorakentamista harkitaan vuosittain talousarvion ja kuntasuunnitelman käsittelyn yhteydessä. Keskustan verkon laajentamiseen myös haja-asutusalueille on ilmennyt tarpeita. Vesijohtoverkon ulottumattomissa olevissa kylissä vedenotto on parhaiten järjestettävissä kiinteistökohtaisesti tai paikallisina osuuskuntina.

Työryhmän mielestä yhteistyö Askolan kanssa saattaa olla tarpeen myöhemmin etenkin kun Kankkilan uuden vedenottamon antoisuus ei ole kovin suuri. Työryhmä pitää tarpeellisena haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämissuunnitelman laatimista, jolloin verkon laajentamistarpeet ja yhteistyö muiden kuntien kanssa voidaan selvittää tätä suunnitelmaa tarkemmin.

Mäntsälän kunta

Kunnanhallitus toteaa, että keskitettyyn vedenhankintaan siirtyminen haja-asutusalueiden kylätaajamissa on perusteltua. Erityisesti Kaukalammen ja Hyökännummen alueen huonolaatuinen talousvesi useiden kiinteistöjen kaivoissa puoltaa keskitettyä vedenhankintaa.

Sälinkäällä on toteutettu kyläkohtainen keskitetty vesihuolto osittain. Sääksjärven, Hirvihaaran ja Kaukalammen liittäminen kirkonkylän vesijohtoverkkoon on puollettavissa, mutta ensimmäisessä vaiheessa näidenkin alueiden vedenhankinta olisi toteutettava kyläkohtaisella vedenottamalla. Kyseisten kyläkeskusten liittäminen kirkonkylän verkkoon edellyttää Kilpijärven vedenottamon käyttöön ottoa, josta hankkeesta kunta on jättänyt lupahakemuksen vesioikeudelle.

Samalla kunta päätti laatia haja-asutusalueiden vesihuollon kehittämissuunnitelman ja valtuutti teknisen toimiston neuvottelemaan suunnitelman laatimisesta.

Työryhmän mielestä on erittäin myönteistä, että kunta on ripeästi ryhtynyt jatkotoimiin ja käynnistänyt kehittämissuunnitelman laadinnan.

Pornaisten kunta

Kunnanhallitus pitää Pornaisten kunnan kohdalla perusteltuina esitetyjä näkemyksiä ja niitä voidaan käyttää myöhemmin pohjana tehtäessä yksityiskohtaisempia tutkimuksia ja suunnitelmia.

Liitteessä 7 mainitaan, että Hyötinmäen vedenottamon käyttömäärä olisi v. 1986 ollut 1 222 m³/d, kyseessä lienee painovirhe.

Työryhmä katsoo, että yleissuunnitelma on niin yleispiirteinen, että kunnan tulisi ensin laatia haja-asutuksen vesihuollon kehittämissuunnitelma, jonka yhteydessä voidaan tehdä yksityiskohtaisempia tutkimuksia ja suunnitelmia. Korjausehdotus tiivistelmän sivulle 83 on otettu huomioon korjausliitteessä.

Porvoon kaupunki

Kaupunginhallitus hyväksyy yleissuunnitelman tiivistelmän.

Porvoon maalaiskunta

Kunnanhallituksella ei ole huomauttamista suunnitelman yleiseen osaan, jossa tarkastellaan nykytilannetta kunnan koko alueella sekä asetetaan sille ns. vesihuollolliset tavoitteet.

Haja-asutusalueen vedenhankinnan kehittäminen, 1. kappaleen ruotsinnos on muutettava vastaamaan sisällöltään suomenkielistä tekstiä.

Suunnitelmatavoite, jonka mukaan 1995 72 % kunnan väestöstä olisi keskitetyn vedenjakelun piirissä, on hyvä, mutta toteuttaminen vaatii melkoisia investointeja. Kunta toivookin, että valtion tukea tähän asti suuremmassa määrin voitaisiin ohjata myös Etelä-Suomen kuntien haja-asutusalueille.

Koska edelleen vuosikymmeniksi huomattava osa haja-asutusalueiden väestöstä jää riippuvaiseksi omasta kaivovedestä maalaiskunta toivoo, että vesi- ja ympäristöhallitus erityisesti kiinnittäisi huomiota tähän ryhmään, koska siinä esiintyvät ongelmat ovat samankaltaisia koko maassa.

Työryhmän käsityksen mukaan on ilmeistä, että huomattava osa haja-asutuksen vesihuollosta tullaan hoitamaan pysyvästi kiinteistökohtaisesti. Kiinteistökohtaisen vesihuollon kehittämistä ja edistämistä on käsitelty täydentävissä suosituksissa. Ruotsinnos on korjattu korjausliitteessä.

Pukkilan kunta

Kunnanhallitus ilmoittaa, että Pukkilan kunnalla ei ole tarvetta toteuttaa haja-asutusalueiden vedenhankintaa siinä laajuudessa kuin yleissuunnitelmassa on esitetty.

Työryhmä toteaa, että yleissuunnitelmassa kunnan tehtävänä on esitetty lähinnä haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämisen suunnittelu. Kunnan tulisikin laatia haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämissuunnitelma ja tehdä päätös, millä tavalla se tukee kiinteistökohtaista ja yhteistä vedenhankintaa.

Ruotsinpyhtään kunta

Tekninen lautakunta esittää lausuntonaan, että suunnitelmassa esitetyt vesihuoltojärjestelyt ovat kunnan haja-asutusalueiden osalta epärealistiset toteuttaa. Päähuomio tulisi kiinnittää paikallisten pienten raakavesilähteiden hyödyntämiseen ja luopua pitkien siirtojohtojen suunnittelusta.

Työryhmä toteaa, että yleissuunnitelmassa on ehdotettu vedenhankintalähteiksi pääasiassa paikallisia pohjavesivaroja ja. Työryhmä ehdottaa, että kunta laatii haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämissuunnitelman, jossa yhteydessä selvitetään yhdysjohtojen tarve.

Sipoon kunta

Sipoon osalta esitetty ominaiskulutusennuste 350 l/as/d taajamissa on selvästi korkeampi kuin kunnan omissa ennusteissaan käyttämä. Kunnan tavoitteissa ei ole vireillä olevaa Oy Kotisaari - Ingman Ab:n hanketta lukuunottamatta, sellaisen teollisuuden saamista alueelleen, joka käyttää merkittävästi vettä prosessissaan.

Esitetyt tavoitteet ovat kannatettavia, mutta tavoiteaikataulu on veden laatu ja riittävyys sekä taloudelliset edellytykset huomioon ottaen liian optimistinen.

Sipoon maasto- ja maaperäolosuhteet sekä rakennettu ympäristö huomioon ottaen on esitetty johtolinjan rakennuskustannus liian pieni. Kiinteistökohtaisen vedenhankinnan kustannusarvio ei riitä kallioporakaivoratkaisussa eikä myöskään jos veden laatua joudutaan parantamaan tai kaivon paikkaa etsimään maastossa suoritettavilla tutkimuksilla.

Sipoon kunta on Tuusulan Seudun Vesilaitos kuntainliiton jäsenkunta ja on parhaillaan sopimassa Vantaan kaupungin kanssa Myraksen alueen vesihuollon järjestelyistä. Helsingin kaupungin kanssa on neuvoteltu eräästä vaihtoehdosta Östersundomin alueen vedenhankintaan. Kunta on tulevaisuudessa valmis tarkastelemaan yleissuunnitelmassa ehdotettuja yhteistyöhankkeita myös Pornaisten ja Porvoon maalaiskunnan kanssa.

Sipoon kunnassa on meneillään selvitys haja-asutusalueiden ja eräiden kylätaajamien vesihuolto-ongelmista. Tämän selvityksen valmistuttua vuonna 1989 saadaan nykyistä parempi kuva tarpeista ja voidaan laatia aluekohtaisia kehittämissuunnitelmia ja ratkaisumalleja vesihuollon osalta.

Yleiset toimenpidesuosituksukset sisältävät hyviä vaihtoehtoja ratkaisuiksi. Lisävaihtoehtoina voisi mainita veden säästämistoimenpiteet ja erikoisesti WC-jätevesien vähentämiskeinot.

Alueilla, joilla kelvollisen talousveden saannissa voi esiintyä vaikeuksia tai pohjavesien pilaantumisvaaraa lisääntyvien jätevesipäästöjen takia on ilmeinen eikä yleisiä vesi- ja viemärijohtoja ole, tulisi rakennushanketta suunnittelevalta edellyttää nykyistä käytäntöä tarkempia selvityksiä siitä, että vesihuolto voidaan tyydyttävästi toteuttaa.

Söderkullan pohjavedenottamo on Tuusulan Seudun Vesilaitos kuntainliiton omistama. Kunta vastaa vedenjakelusta ja jakeluverkkoa on rakennettu jonkin verran rakennuskaava-alueen ulkopuolellekin mm. Kallbäcktiin.

Pohjois-Paippisissa on kunnalla myös rakennettu jakeluverkkoa, johon vesi saadaan Tuusulan Seudun Vesilaitoksen runkojohdosta.

Myraksen ja Jokivarren alueella liitettäneen ensimmäiset kiinteistöt Myraksen vesihuoltoverkkoon vuonna 1989 ja vesihuoltoverkkoa laajennetaan vuosina 1990-92. Vedenhankinta tapahtuu Vantaan kaupungin verkosta.

Östersundomin ja Boxbyn alueen vesihuoltoratkaisuna voi Söderkullasta rakennettavan johdon lisäksi tulla kysymykseen paikallisen pohjavesiesiintymän hyödyntäminen ja mahdollisesti yhteistyö Östersundomin osalta Helsingin kaupungin ja Boxbyn osalta Porvoon maalaiskunnan kanssa.

Liitteessä 1 esitetty Sipoon taajama- ja haja-asutusväestön kehityssuunnuste poikkeaa selvästi Sipoon kunnan suunnittelu tavoitteeksi asettamasta 20 000 asukkaasta vuonna 2005. Kunnan käsityksen mukaan tämä väkilukutavoite on selvästi realistisempi kuin liitteen ennuste 14 800 asukasta vuonna 2010.

Työryhmä on ottanut huomioon lausunnossa esitetyt ajatukset vedenkulutuksen säästämistoimista täydentävissä suosituksissaan. Ominaiskulutusennuste on laadittu samoilla perusteilla kaikille kunnille yleissuunnitelmassa. Asukaslukuennusteena on käytetty seutukaavaliiton ennustetta. Työryhmä katsoo, että mahdolliset virhearviot eivät muuta merkittävästi lopputulosta eivätkä vaikuta yleissuunnitelmassa esitettyihin suosituksiin, mikäli uusi asutus sijoittuu pääosin taajamiin.

Artjärven kunta

Kunnanhallituksella ei ole huomautettavaa varsinaisesta yleissuunnitelmasta, mutta se toteaa, ettei vesijohtoverkkoa ole tarkoituksenmukaista eikä teknisesti mahdollistakaan laajentaa yleissuunnitelmassa esitettyyn laajuuteen pääteiden suunnissa. Samalla kunnanhallitus päätti palata varavedenottamoasiaan lähemmin ensi vuoden talousarvion laadinnan yhteydessä.

Työryhmä esittää, että kunta laatisi haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämissuunnitelman, jossa selvitetään tarkemmin myös vesijohtoverkon laajentamismahdollisuudet.

Asikkalan kunta

Haja-asutusalueen vesihuollon yleissuunnitelma on tarkoitus laatia vuoden 1989 aikana. Tässä suunnitelmassa tullaan tarkemmin selvittämään yleissuunnitelmassa esitetyt ratkaisut. Nyt laadittu suunnitelma on periaatteessa hyvä lähtökohta sekä kuntakohtaiselle että kuntien yhteiselle haja-asutuksen vesihuollon suunnittelulle.

Paineet haja-asutusalueiden vesihuollolle aiheutuvat lähinnä asutuksen lisääntymisestä. Tällaisia kyliä

Asikkalassa ovat erityisesti Vesivehmaa, Kalkkinen, Kurhila ja Kirkonkylä. Kunnan käsityksen mukaan Urajärvellä ei näyttäisi tällä hetkellä olevan vesihuollon osalta ongelmia tai ainakaan tarvetta yhteisen vesihuollon järjestämiseen. Vesihuollon järjestäminen haja-asutusalueille on vielä suhteellisen ongelmatonta, kuten suunnitelmassakin on todettu.

Selvityksessä olisi tullut tarkemmin selvittää myös jäteveden käsittely- ja johtamismahdollisuudet sekä erikokoisten yksiköiden ympäristövaikutukset, sillä on pelättävissä, että vähäisetkin lisäkuormitukset pieniin järviin tai Vesijärveen voivat pahentaa järvien tilaa ratkaisevasti.

Haja-asutuksen vesihuollon ongelmia voidaan jossain määrin korjata myös rakenteellisin vähäisin toimin. Kaivon peruskunnostamisen myötä voidaan estää pintavesien kulkeutuminen juomaveteen sekä aika ajoin tapahtuva kaivon puhdistaminen estää tehokkaasti veden pilaantumista.

Työryhmän mielestä on erittäin myönteistä, että haja-asutuksen vesihuollon kehittämissuunnitelma laaditaan vuonna 1989. Työryhmä yhtyy kunnan näkemykseen, että ongelmia voidaan poistaa myös esim. kaivoja kunnostamalla. Työryhmä on ottanut huomioon lausunnossa esitetyt näkemykset täydentävissä suosituksissaan.

Hartolan kunta

Kunnanhallituksella ei ole huomauttamista suunnitelman suhteen.

Työryhmä pitää tarpeellisena haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämissuunnitelman laatimista kuntaan kuten yleissuunnitelmassa on esitetty.

Heinolan kaupunki

Suunnitelmassa ei ole kaupungin kannalta merkittävää huomauttamisen aihetta.

Heinolan maalaiskunta

Maalaiskunta toteaa raportista poiketen, että Myllyojan alueelle tullaan johtamaan talousvettä Vierumäen vedenottamolta vuoden 1988 syksystä lähtien. Vesijohtoverkkojen piirissä on noin puolet koko kunnan väestöstä. Vaikka Heinolan maalaiskunta näin ollen tulee taajamien osalta omavaraiseksi, olisi kuitenkin syytä häiriötilanteita varten harkita yhteistoimintaa kaupungin kanssa. Tällöin tulisi kysymykseen lähinnä kaupungin ja kirkonkylän verkkojen yhdistäminen. Edelleen voisi olla mahdollista Myllykylän vedensaannin turvaaminen kaupungin verkon kautta.

Veden tarve-ennusteet osoittavat, että taajamien osalta tilanne on maalaiskunnan osalta hallinnassa, sen sijaan ennuste ei ota huomioon jakeluverkossa tapahtuvia

vuotoja, joita toki on maalaiskunnankin alueella esiintynyt.

Haja-asutusalueiden vesihuollon turvaamiseksi tulisi perustaa pienempiä vesilaitoksia, joiden yhteinen tuotto olisi noin 600 m³/d. Ottaen huomioon tällaisten laitosten verkon suhteellisen suuren osuuden kustannuksista voidaan olettaa, että kyse kaiken kaikkiaan on useamman miljoonan hankkeista. Vierumäen ja kirkonkylän vedenottamoiden ilmoitetut vuorokausikulutukset ovat liian pieniä. Vierumäen osalta voitaisiin käyttää lukemaa 400 m³/d kuin myös kirkonkylän ottamon osalta.

Kirkonkylän vedenottamon paikka lienee Vanhatien toisella puolella.

Kaikkien kartassakin esitettyjen toimien osalta tulisi suorittaa esittelyn mainitsema yleissuunnittelu huomioon ottaen ratkaisujen toimivuus ja taloudellisuus.

Kunta korosti Hirvisalon alueen huomioon ottamista haja-asutusalueiden osalta.

Kuntakohtaisen selvittelytyön yhteydessä tulisi tarveselvitystä laadittaessa suorittaa myös kysely asianomaisten kuntalaisten keskuudessa järjestettyyn vesihuoltoon liittymisestä. Selvityksen laadinnassa tulisi myös ottaa huomioon kunnan ympäristönsuojelulautakunnan asiantuntemus.

Työryhmä esittää, että kunta laatii haja-asutuksen vesihuollon kehittämissuunnitelman. Tässä suunnitelmassa voidaan ratkaista yleissuunnitelmassa esitettyjen ratkaisujen toimivuus ja taloudellisuus sekä käsitellä myös mm. Hirvisalon alueen vedenhankinnan järjestämisen tarve. Kunnan tulisi myös aloittaa neuvottelut Heinolan kaupungin kanssa Kirkonkylän ja Heinolan kaupungin vesijohtoverkkojen yhdistämiseksi. Yleissuunnitelmassa esitetyt nykyiset Vierumäen ja Kirkonkylän vedenottamoiden vuorokausikulutukset perustuvat suunnitelmaa tehtäessä käytettävissä olleisiin vuoden 1986 tietoihin. Vuoden 1988 vedenkulutustiedot ovat vastaavasti 160 m³/d ja 380 m³/d ja varsinkin Vierumäen vedenottamon vedenkulutus tulee nousemaan lähiaikoina huomattavasti, kun sieltä ryhdytään johtamaan vettä Nynäsin taajamaan. Yleissuunnitelmassa esitetyt ennusteet vedenkulutuksesta sisältävät myös yleisen kulutuksen osuuden, johon luetaan kasteluveden sekä ns. normaalien vuotovesien osuus.

Hollolan kunta

Yleissuunnitelmassa esitetty kuvaus vedenhankinnan nykytilasta vastaa pieniä painotuseroja lukuun ottamatta vedenoton nykytilaa kunnassa. Samoin yleissuunnitelman mitoitusperusteet käyttöveden tulevaa määrää arvioitaessa tuntuvat oikeilta. Sen sijaan työryhmän esittämä tavoite, joka edellyttää, että kaikelle ympärivuotiselle asutukselle järjestetään mahdollisuus saada asianmukaisesti hoidettu painevesi vuoden 1995 loppuun

mennessä, on liian optimistinen ja vaatii sekä yksityistalouksilta että yhteiskunnalta saavutettavaan hyötyyn nähden liian suuria investointeja. Kuntakohtaista suunnitelmaa laadittaessa se voi kuitenkin hyvin olla toimenpiteitä harkittaessa pitemmän ajan tavoitteena. Samoin kuntien välisistä yhteistyöhankkeista, joita Hollolan osalle on esitetty, useimmat tulevat toteutumaan vasta hyvin paljon asetetun aikatavoitteen jälkeen ja osa saattaa olla jopa tarpeeton.

Kunnallisen vesilaitoksen toiminta-alue kattaa Salpakankaan, Kalliola-Kukkilan ja Herralan alueet. Salpakankaalta johdetaan vettä lisäksi Okeroisten ja Nostavan alueelle. Näitä toiminta-alueita tullaan maankäytön edistymisen myötä laajentamaan, jolloin osia tällä hetkellä ns. haja-asutusalueesta liittyy vesilaitoksen verkon piiriin.

Okeroisten ja Nostavan verkkoa on yleissuunnitelmassa esitetty laajennettavaksi ja harkittavaksi yhteistoimintaa Lahden kaupungin kanssa. Syöttöjohtoa Nostavan suuntaan on maankäytön lisääntyessä jatkuvasti laajennettu ja periaatepäätöksen mukaan sitä tullaan jatkamaan Hakosilta mahdollisesti myös Herralaan asti. Tällöin toimintavarmuuden lisääminen Lahden kaupungin verkoston kautta saattaa olla tarpeetonta.

Herralan verkkoa on esitetty laajennettavaksi Hahmajoen suuntaan ja sen jatkamista Orimattilan Luhtikylään tulisi harkita. Herralassa, kuten Salpakankaallakin nykyistä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueita tullaan laajentamaan siinä määrin, kun se taloudellisesti ja teknisesti on mahdollista, jolloin välittömässä läheisyydessä olevat haja-asutusalueita saadaan ainakin vesijohtoverkon piiriin. Veden johtaminen Orimattilan Luhtikylään tulee mahdolliseksi vain siinä tapauksessa, että Luhtikylän vedensaantia ei muulla tavoin pystytä turvaamaan.

Paimelan alue, jossa haittana on myös todettu jätevedet, tullaan liittämään, kuten yleissuunnitelmassa on esitetty, Kalliolan-Kukkilan vesijohtoverkkoon ja toimenpiteitä tullaan toteuttamaan samanaikaisesti Kirkonkylän-Pyhäniemen vedenhankinnan kanssa.

Kirkonkylän-Pyhäniemen alueelle tullaan rakentamaan omaan paikalliseen pohjavedenottamoon perustuva keskitetty vedenhankinta. Samassa yhteydessä on tutkittu myös em. pohjavesiesiintymän hyväksikäyttöä Hollolan-Lahden vesilaitoskuntainliiton varajärjestelmänä, jolloin alueelta tulisi yhteys kuntainliiton vesijohtoverkkoon.

Sairakkala tulee myös muodostamaan oman aluekohtaisen vedenhankintajärjestelmän, jossa yhteisverkkotarpeet Kirkonkylän-Pyhäniemen, Salpakankaan tai Kosken kirkonkylän suuntaan tulee tutkittavaksi erikseen.

Miekkiön alueen liittämisestä Lahden kaupungin verkkoon on tehty erillinen teknistaloudellinen selvitys, jossa on todettu, että tällä hetkellä ei ole taloudellisia

edellytyksiä verkostoyhteyden rakentamiseksi Renkomäkeen. Toisaalta tulevaisuudessa alueen vedenhankinta tullaan turvaamaan joko paikallisella vedenhankintajärjestelmällä tai liittämällä se Lahden kaupungin verkkoon.

Muista kylätaajamista yleissuunnitelmassa on todettu seuraavaa: Korpikylän liittämistä Salpakankaan-Herralan verkkoon tulee harkita, Uskilan liittämistä suunniteltuun Kirkonkylän verkkoon tulee harkita ja Tennilän ja Tennilän asemanseudun vedenhankinta tulisi turvata Herralan tai Kärkölän-Järvelän verkkojen kautta.

Kuten yleissuunnitelmassakin on todettu Hollolan kunnan tulisi laatia koko kuntaa koskeva kaikki alueet kattava vesihuollon yleissuunnitelma. Tämä suunnitelma on tulevaisuuden kannalta tarpeellinen ja tämän suunnittelutyön yhteydessä tulee määriteltyä tarkemmat kannanotot pientaajamien vedenhankinnan nykytilasta sekä vedenhankinnan turvaamiseen tähtäävien toimenpiteiden kiireellisyysjärjestyksestä.

Samassa suunnitelmassa tulee tarkemmin käsitellä myös kuntien yhteishankkeina esiintulevat vedenjakelujärjestelmän turvaamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Työryhmä toteaa, että kunnan tähänastiset toimet ovat sopusoinnussa yleissuunnitelman suuntaviivojen kanssa. Työryhmän mielestä on erittäin myönteistä, että kunta pitää tarpeellisena haja-asutuksen vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimista.

Kosken Hl kunta

Kunnanhallitus pitää suunnitelmaa periaatteellisesti hyvänä pohjana, jonka perusteella varsinaisia vedenhankintasuunnitelmia voidaan tehdä toteuttamisvaiheittain edettäessä haja-asutuksen vesihuoltoa rakennettaessa.

Työryhmä pitää tärkeänä, että kunta laatii haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämissuunnitelman, koska nyt tehty yleissuunnitelma on liian karkea hankesuunnittelun pohjaksi.

Kärkölän kunta

Kunnanhallituksella ei ole huomauttamista suunnitelman suhteen.

Työryhmä pitää tärkeänä haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämissuunnitelman laatimista.

Lahden kaupunki

Kaupunginhallitus saattaa tiedoksi teknillisen lautakunnan lausunnon.

Teknillinen lautakunta toteaa, että vesijohtoverkon ulkopuolella sijaitsevilla kiinteistöissä on n. 1 900 asukasta (ei 2 000 taloutta). Vesi- ja viemäriverkkoa

on suunniteltu laajennettavaksi 1988 - 1993 tiiviimmin rakennetuille vanhoille pientaloalueille, jolloin verkon ulkopuolelle vielä jää noin 1 400 asukasta. Vuoteen 1997 mennessä laajennetaan pelkästään vesijohtoverkkoa kattamaan eräitä tiiviitä haja-asutusalueita siten, että noin 500 asukasta saadaan vesijohdon piiriin. Loput eli 900 asukasta joutuvat hankkimaan talousveden joko kiinteistökohtaisesti tai muutaman kiinteistön yhteishankkeena. Verkoston piirissä on siten vuoden 1997 jälkeen 99 % asukkaista.

Vesihuoltolaitoksen mielestä ei vesi- ja viemärlaitoksen toiminta-alueen laajentaminen niin, että se kattaisi koko kaupungin alueen, ole taloudellisista syistä tarkoituksenmukaista. Liikelaitoksena sen kaikki toiminta tulisi rajata taajama-alueille.

Haja-asutusalueiden vesihuollon kehittäminen tulisi tapahtua ko. alueiden asukkaiden toimesta vesi- ja ympäristöviranomaisten avustamana. Mikäli kaupunki tukee rahallisesti haja-asutusalueen vesihuoltohankkeita, sen tulee tapahtua vesi- ja viemärlaitoksen talousarvion ulkopuolella.

Suunnitelmassa esitetyistä kuntien välisistä yhteistointamahdollisuuksista vesihuoltolaitos toteaa, että ottaen huomioon Renkomäen vedenottamon kapasiteetin ja alueen nykyisen verkon kaupungin suunnasta ei ole mahdollista ainakaan lähitulevaisuudessa toimittaa vettä Pasina-Pennalan alueelle saatikka Orimattilan kirkonkylään saakka.

Suunnitelmassa on kiinteistökohtaisten painevesijärjestelmien rakennuskustannuksiksi arvioitu noin 18 miljoonaa markkaa. Kuten edellä mainittiin jäänee yleisen vesijohtoverkon ulkopuolelle noin 900 asukasta suunnitelmassa esitetyn 2 600 sijaan. Näin ollen tulevat myös rakennuskustannukset olemaan huomattavasti esiteltyä alhaisemmat.

Työryhmä toteaa, että vesi- ja viemärlaitoslain (928/77) mukaan, milloin terveydelliset syyt tai suurehkon kuluttajajoukon tarve muutoin niin vaativat, kunnan on pidettävä huolta siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin vedenhankinnan ja viemäroinnin järjestämiseksi. Yleissuunnitelma ei sisällä ehdotusta siitä, miten haja-asutuksen vesihuollon kehittäminen kunnassa tulisi organisoida, kenen siitä tulisi vastata ja mistä varoista se tulisi rahoittaa. Yleissuunnitelmassa esiintyvät virheelliset tiedot on korjattu korjausliitteessä.

Nastolan kunta

Kunnanhallitus toteaa, että yleisesti ottaen Nastolan haja-asutusalueen vesihuoltotilanne on suhteellisen hyvä veden laadun ja riittävyys suhteen. Paikoittain kiinteistökohtaisessa vesihuollossa ilmenee laatu- ja riittävyysongelmia laajemmin Kureniityn alueella ilmeisesti jonkin verran harjualueen eteläpuolella (esimerkiksi Pensuo, Hokkara, Tapiola). Kureniityn

alueesta osa onkin kunnan vesijohtoverkon piirissä ja muu alue on suhteellisen helposti verkkoon liitettävissä. Vesihuollon parantuessa jätevesimäärät kasvavat ja mm. Kureniityn alueen saaminen kunnan viemäriverkon piiriin olisi jo tälläkin hetkellä erittäin tarpeellista.

Nastolassa ei ole tehty koko kuntaa käsittävää kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmaa. Vesihuollon kehittämissuunnitelman laatiminen haja-asutusalueilla riippuu mm. mahdollisesti myöhemmin esiin tulevista tarpeista. Tulevaisuudessakin suurin osa haja-asutusalueen vesihuollosta tullaan Nastolassa hoitamaan kiinteistökohtaisesti.

Työryhmä pitää tärkeänä, että kunta laatii haja-asutuksen vesihuollon kehittämissuunnitelman, jota voidaan täydentää myöhemmin esiin tulevien tarpeiden perusteella ja jossa otetaan huomioon myös jätevesien käsittelyn ja johtamisen periaateratkaisut.

Orimattilan kunta

Kunnanhallitus toteaa, että Orimattilan kunta teetti v. 1986 vedenhankinnan ja -jakelun yleissuunnitelman koskien keskustaaajaman aluetta. Silloin esitettiin, että Viiskivenharjun vedenottamo rakennettaisiin jo vuonna 1988 lisäveden hankkimiseksi keskustan alueelle. Vedenottamon rakentaminen on siirtynyt vuosille 1995 - 97.

Keskustaaajaman pohjoispuolella sijaitseva Koivulan kaava-alue laajenee ja sen laajenemisen yhteydessä tutkitaan Virenojan pohjavesiesiintymiä ja näiden alueiden liittämistä yhteen. Viiskivenharjun vedenottamon ja runkolinjan rakentamisen yhteydessä voidaan Pakaan alueen vedenhankinta järjestää. Niinikoskelle on jo laadittu suunnitelma vedenottamon rakentamiseksi. Noin kahden kilometrin päässä keskustaaajamasta sijaitsevan lähteen tuottoisuus on n. 100 - 150 m³/vrk.

Keskitetyn laajan vesihuollon yleissuunnitelman laatiminen lienee perusteltua. Tämän pohjalta olisivat suunnitelmat valmiit ja toteutettavissa kunnan myöntäminen määrärahojen puitteissa siinä järjestyksessä ja laajuudessa kuin kulloinkin on tarpeen.

Työryhmä pitää tärkeänä, että kuntaan laaditaan vesihuollon kehittämissuunnitelma, jossa tarkastellaan keskitetyn laajan vesihuollon lisäksi hajautettuja vesihuoltoratkaisuja.

Padasjoen kunta

Kunnanhallitus päätti merkitä yleissuunnitelman tietoonsa saatetuksi ja päätti, että suunnitelmassa tehdyt ehdotukset otetaan huomioon, kun vuonna 1989 laaditaan kuntasuunnitelma vuosille 1990 - 1994.

Ympäristönsuojelulautakunta toteaa, että on tarpeellista tehdä vesihuollon kehittämissuunnitelma koko kunnan alueelle. Kehittämissuunnitelman tulisi sisältää myös viemäroinnin ja jätevesien käsittelyn periaatteelliset vaihtoehdot. Kylätaajamissa tulisi pyrkiä paikallisiin pohjavesiin perustuvaan keskitettyyn vedenhankintaan, jolloin voidaan turvallisemmin järjestää kiinteistökohtainen jätevesien käsittely.

Tekninen lautakunta esittää, että haja-asutusalueiden vedenhankintaa tulisi tulevaisuudessa kehittää yleissuunnitelman tarkoittamalla tavalla. Vedenhankinnan kehittämissuunnitelma tulisi laatia myös Padasjoen kohdalla. Padasjoella vain on vaikeutena hyvän pohjaveden saannille suunnitelmaan merkityillä pohjavesialueilla pohjaveden suuri rautapitoisuus.

Työryhmän mielestä on erittäin myönteistä, että kunnassa pidetään haja-asutuksen vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimista tarpeellisena. Kuten yleissuunnitelmassakin on esitetty, tulee kehittämissuunnitelmassa esittää myös jätevesien käsittely- ja johtamisratkaisumahdollisuudet.

Sysmän kunta

Kunnanhallitus toteaa, että yleissuunnitelma antaa Sysmän osalta oikeat lähtökohdat ja tavoitteet haja-asutusalueen vesihuollon järjestämiseksi.

Taajaman välittömässä läheisyydessä olevat alueet onärkevintä liittää keskustan vesijohtoverkkoon. Vedenottamon antoisuus riittää tulevaisuudessa asukkaiden tarpeisiin. Veden kulutus asukasta kohden on alentunut ja uusien kuluttajien liittyminen verkkoon ei lisää merkittävästi veden kulutusta.

Yhteisten vedenhankintajärjestelmien rakentaminen haja-asutusalueille ei ole saanut myönteistä vastaanottoa, vaikka veden laatu ja riittävyys on ollut heikko.

Sysmän kunta on varsin suuri pinta-alaltaan ja haja-asutusalueilta muuttoliike keskustajamaan jatkuu. Tämä aiheuttaa sen, ettei keskitetylle vedenhankinnalle tahdo olla taloudellisia edellytyksiä. Haja-asutusalueilla tulisi keskittyä kiinteistökohtaisten painevesijärjestelmien edistämiseen. Vuoden 1989 talousarvioon on esitetty määrärahaa vesijohdon rakentamisen aloittamiseen Otamon suuntaan.

Kunta esittää haja-asutusalueiden vedenhankinnan rahoitukseen suurempaa avustusta ja korkotukea, kuin nyt on käytäntönä. Jatkossa se pyrkii yleissuunnitelman pohjalta edistämään haja-asutusalueen vedenhankintaa.

Työryhmä pitää tärkeänä, että kunta laatii haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämissuunnitelman. Työryhmä on ottanut huomioon kunnan huomautuksen valtion rahoituksesta täydentävissä suosituksissaan.

3.2 NAAPURIKUNNAT

Elimäen kunta

Elimäen kunnan tekninen osasto toteaa, että Elimäen, Ruotsinpyhtään sekä Pyhtään kuntien yhteistyö saattaa olla tarkoituksenmukaista, mutta hankkeen taloudelliset edellytykset tulisi tarkoin tutkia ennen yhteistyöhön ryhtymistä. Lisäksi tekninen osasto toteaa, että Raussilan alueella on toteutettu jo vedenhankinnan yhteistyötä osuuskuntapohjaisena, jossa myöskin Elimäen kunta on mukana. Ratulan kyläalueelle perustettavasta vesihuolto-osuuskunnasta on Elimäen kunta tehnyt joskus aloitteen, mutta kylä ei ole silloin ollut halukas lähtemään hankkeeseen mukaan.

Elimäen kunta ei halua vastustaa haja-asutusalueiden vedenhankinnan yhteistyötä, mutta toteaa, että Raussilan ja Ratulan kylien asukasmäärä on maataloustyöpaikkojen vähenemisen myötä jatkuvasti vähentynyt ja tämän vuoksi haja-asutusalueiden vedenhankinnan toteuttaminen nimenomaan Raussilan tai Ratulan kylään ei ole Elimäen kaikkein tärkeimpiä hankkeita.

Elimäen kunnan tekninen osasto yhtyy Kymen vesi- ja ympäristöpiirin antamaan lausuntoon asiasta.

Työryhmä pitää tärkeänä kunnan myönteistä suhtautumista yhteistyöhön muiden kuntien kanssa. Työryhmä on tehnyt täydentävissä suosituksissaan ehdotuksen vesihuollon alueellisen yleissuunnitelman laatimisesta Ruotsinpyhtään, Pyhtään ja Elimäen kuntien alueille.

Järvenpään kaupunki

Kaupunginhallitus hyväksyy suunnitelman huomautuksella, että Mäntsälän kunnan Jokelanseudun sekä Arolan alueen liittäminen Järvenpään nykyiseen verkkoon ei ole mahdollista.

Työryhmä toteaa, että yleissuunnitelmassa on esitetty harkittavaksi esitetyn alueen liittämistä myöhemmin, jolloin nykyisen vesijohdon koko ei liene ratkaisevin asia.

Keravan kaupunki

Kaupunginhallituksella ei ole huomauttamista yleissuunnitelman johdosta.

Pyhtään kunta

Kunnanhallitus yhtyy ympäristönsuojelulautakunnan ja teknisen lautakunnan lausuntoihin sekä lisää, että teknisen lautakunnan lausunnoissa mainittujen pohjavesi-alueiden kartoituksesta on sovittu Kymen vesi- ja ympäristöpiirin kanssa.

Ympäristönsuojelulautakunnalla ei ole ympäristönsuojelun kannalta huomautettavaa yleissuunnitelmasta. Veden kulutuksen lisääntyessä tulee jätevesien asianmukaiseen käsittelyyn kiinnittää huomiota.

Tekninen lautakunta toteaa, että Pyhtään kirkonkylän vedenhankinta voidaan järjestää paikallisia pohjavesivaroja hyödyntäen, eikä suunnitelmassa esitetyn runkovesijohdon rakentaminen Elimäeltä Hirvikosken kautta kirkonkylään ole realistinen.

Pyhtään Hirvikosken ja Ruotsinpyhtään Vastilan vesihuolto tulisi suunnitella yhteisenä. Tällöin tulisi tarkistaa Hirvikosken eteläpuolisen pohjavesialueen käyttökelpoisuus vedenhankintapaikaksi suunnitelmassa esitetyn Elimäen pohjavesialueen sijasta.

Siltakylän vedenhankinnan turvaamiseksi tarvittaneen kuntien yhteistyötä ja ottaen huomioon rakennuskustannukset yhteistyö suuntautuu Kotkan kaupunkiin.

Työryhmä ehdottaa laadittavaksi vesihuollon alueellisen yleissuunnitelman Pyhtään, Elimäen ja Ruotsinpyhtään kuntien alueille. Tässä yhteydessä tutkitaan myös runkovesijohdon realistisuus.

Tuusulan kunta

Kunnanhallituksella ei ole muuta huomautettavaa kuin, että mikäli Ohkolan alue kytketään Tuusulan Kellokosken suuntaan, tulee sopimus tehdä Mäntsälän, Tuusulan ja Tuusulan Seudun Vesilaitos kuntainliiton kanssa.

Työryhmä yhtyy esitettyyn näkemykseen.

Tuusulan Seudun Vesilaitos kuntainliitto

Vesilaitos pitää Sipoon vedenkäyttöennustetta vuodeksi 1995 selvästi liian suurena.

Tuusulan Seudun Vesilaitoksen hankkimien tietojen mukaan Sipoon kunnan alueella on yleiseen vesijohtoon liittynyt 1.1.1988 yhteensä 4 689 henkeä, toisin sanoen liittymisprosentti on noin 33 yleissuunnitelmassa mainitun 42 % asemasta.

Tuusulan Seudun Vesilaitoksen kuntainliittosuunnitelman mukaan johto Nikkilä-Söderkulla rakennetaan vuonna 1992 ja johto Paippinen-Nikkilä vuonna 1995. Tätä ajoitusta ei voida taloudellisten resurssien puuttuessa aikaistaa ja aikataululla on tietenkin ratkaiseva merkitys Sipoon haja-asutuksen vedenhankinnan kehitykselle. Muutoin ajatukset vedenhankinnan kehittämisestä haja-asutusalueilla ovat käsittääksemme oikean suuntaiset ja Tuusulan Seudun Vesilaitos kl antaa siihen oman panoksensa edellä mainittujen johtoyhteyksien rakentamisen muodossa.

Vesilaitos pitää oikeaan osuneena ehdotusta liittää Arola ja Jokelanseutu Järvenpään verkkoon.

Työryhmä viittaa vastaukseensa Sipoon kunnan lausuntoon vedenkulutusennusteen virheellisyydestä. Vuoden 1985 liittymämäärät on otettu väestölaskennan yhteydessä tehdystä asuinkiinteistöjen varustetasoa ja asukasmääriä koskevasta kyselystä, koska siinä on eritelty taajama- ja haja-asutusväestö. Kyselystä saadut tiedot liittymien määristä poikkeavat osittain huomattavastikin vesihuoltolaitos-tilastojen määristä.

Vantaan kaupunki

Vantaan kaupunginhallitus toteaa, että jos Myraksen ja Viirilän alueille johdettaisiin vesijohto Keravalta, olisi ilmeistä, että pitkien etäisyyksien ja näin ollen suurten investointien takia näiden alueiden jätevesiä ei johdettaisi Keravan viemäriverkkoon.

Sipoo ja Vantaa ovat neuvotelleet Myraksen alueen liittämistä Vantaan vesihuoltoverkkoon, ja on todennäköistä, että asiasta tehdään sopimus. Tällöin Myraksen alueen jätevedet johdettaisiin Vantaan viemäriverkkoon, mikä Keravanjoen kunnostamista ajatellen olisi erittäin suotavaa. On myös todennäköistä, että Viirilän alueen osalta voidaan tehdä vastaava sopimus.

Edellä olevaan viitaten lausunnon alussa mainittu suunnitelman teksti tulisi muuttaa seuraavaksi: "Myraksen ja Viirilän alueille on vesi suunniteltu johdettavaksi Vantaalta. Näille alueille vesi voitaisiin johtaa myös Keravalta".

Lopuksi todettakoon, että Vantaan ja Sipoon raja Myraksen ja Viirilän alueiden pohjoispuolella on suunnitelman liitekartassa virheellisesti esitetty, ja se pitäisi korjata. Vantaan Nikinmäen kaupunginosa ulottuu Vanhan Porvoontien itälaitaan asti.

Työryhmä on ottanut huomioon korjausehdotukset korjausliitteessä.

3.3 TEVEYSLAUTAKUNNAT

Itä-Uudenmaan kansanterveystyön kuntaliiton terveyslautakunta (Lapinjärvi, Liljendal, Loviisa, Pernaja, Ruostinpyhtää)

Pohjaveden rautapitoisuus vähentää talousveden käyttökelpoisuutta melko yleisesti kuntainliiton alueella. Sen sijaan korkeita mangaanipitoisuuksia ei ole todettu.

Suuri osa kuntainliiton aluetta on radonhaitta-alueita. Kalliopohjaveden radonpitoisuuteen tulee kiinnittää huomiota. Pistokoemaisissa porakaivoveden säteilymittauksissa on todettu korkeita radonpitoisuuksia, joista saattaa aiheutua terveydellistä haittaa.

Kuntainliiton rannikkoalueilla (vanhaa merenpohjaa) on todettu talousvedessä korkeita suolapitoisuuksia, jotka

ovat tehneet veden käyttökelpottomaksi talousvesikäyttöön.

Suunnitelmassa esitetyistä tiedoista poiketen kuntainliiton keski- ja itäosissa on melko yleisesti todettu lääkintöhallituksen ohjearvoja ylittäviä fluoripitoisuuksia sekä kuntien vedenottamoiden pohjavedestä että yksittäisten kaivojen vedestä. Näillä alueilla tulisi kiinnittää erityistä huomiota vähäfluoridisen talousveden hankkimiseen.

Yksittäisten kaivojen veden mikrobiologiset tutkimukset osoittavat, että korkea bakteeripitoisuus vedessä johtuu useimmissa tapauksissa pintavesien vaikutuksesta, harvemmin suolistoperäisestä bakteerisaastutuksesta.

Työryhmä on ottanut huomioon veden laatuongelmat täydentävissä suosituksissaan.

Mäntsälän kunnan terveyslautakunta

Keskitettyyn vedenhankintaan siirtyminen haja-asutusalueen kylätaajamissa on perusteltua. Erityisesti Kaukalammen ja Hyökännummen alueen huonolaatuinen talousvesi usean kiinteistön kaivossa puoltaa yhteishanketta.

Sälinkäällä on jo toteutettu kyläkohtainen keskitetty vesihuolto. Sääksjärven, Hirvihaaran ja Kaukalammen liittäminen kirkonkylän vesijohtoverkkoon on puollettavissa, mutta veden riittävydestä voi tulla ongelma. Kunta onkin suunnitellut mm. tekopohjaveden tekemistä Kilpijärven vedestä suodattamalla se Lukon soraharjun läpi. Kunnan alueen matalissa, ravinnerikkaissa järvissä esiintyy ajoittain voimakasta leväkukintaa, joka voi tekopohjavettä tehtäessä muodostua rajoittavaksi tekijäksi.

Kunnan alueella on mitattu asuintaloista paikoin hyvinkin korkeita radonpitoisuuksia. Radonin esiintyminen pohjavedessäkin lienee mahdollista ja se on otettava huomioon pohjaveden käyttömahdollisuuksia tutkittaessa.

Työryhmä on ottanut huomioon radonhaitan täydentävissä suosituksissaan.

Orimattilan seudun kansanterveystyön kuntainliiton terveyslautakunta (Artjärvi, Myrskylä, Orimattila, Pukkila)

Lautakunnalla ei ole huomauttamista yleissuunnitelmasta.

Porvoon seudun kansanterveystyön kuntainliiton terveyslautakunta (Askola, Pornainen, Porvoon kaupunki, Porvoon maalaiskunta).

Valvontajaosto pitää esitettyjä näkemyksiä vedenhankinnan kehittämisestä alueellaan perusteltuina. Vedenhankintasuunnitelmissa tulisi ensisijaisina pitää seuraavien tiheään rakennettujen alueiden saattamista keskitetyn vedenjakelun piiriin:

- Askolan kunnan Särkijärven ja Tiillään kylien tiiviimpi asutus.
- Pornaisten kunnan Halkiassa Alhopakan ja Kalsolan välisen tien alue ja Kirveskoskella Mäkeläntien alue

Työryhmä toteaa, että edellä mainitut alueet sisältyvät pääosin yleissuunnitelmaan, mutta siinä ei ole otettu kantaa yksityiskohtaisesti toteutusjärjestykseen.

Sipoon kunnan terveyslautakunta

Terveyslautakunnan valvontajaosto on useissa tapauksissa antaessaan lausuntoja rakennuskaavoista pitänyt tärkeänä juomaveden saannin turvaamista. Joko niin, että verkkoa laajennetaan tai niin, että jätevedet voidaan käsitellä niin, ettei pohjaveden saantia vaaranneta.

Haja-asutusalueilla vesi voidaan todennäköisesti vielä pitkään ottaa omista kaivoista edellyttäen että jätevedet käsitellään ja johdetaan asianmukaisesti. Mitä tulee alueisiin, jolla on tiheämpää asutusta, kuten esim. kylätaajamat, on vedenhankinnan tarve jakeluverkosta todellisuutta.

Suunnitelmassa on esitetty, kuitenkin mainitsematta tärkeysjärjestystä ne tärkeimmät alueet, joita vedenhankinnan järjestämisen tarve koskee eniten. Paikallisten suunnitteluviranomaisten tehtäväksi jää siten laatia tarpeiden pohjalta aikataulu. Näin voi tämä yleissuunnitelma olla pohjana jatkosuunnittelulle. Lisäksi arvokasta tietoa saadaan parhaillaan käynnissä olevasta selvityksestä, jossa inventoidaan vedenottopaikat, veden laatu ja tietysti kaivojen kunto.

Erittäin tärkeää olisi, että kartoitetut pohjavesiesiintymät voitaisiin suojata. Tämä voi onnistua vain, jos asuinkiinteistöjen ja teollisuuden jne. jätevedet käsitellään ja johdetaan asianmukaisesti.

Työryhmä on ottanut huomioon jäteveden käsittelyä ja johtamista sekä pohjaveden suojelua koskevat näkemykset täydentävissä suosituksissaan.

Asikkalan ja Padasjoen kansanterveystyön kuntainliiton terveyslautakunta

Valvontajaostolla ei ole huomautettavaa yleissuunnitelmasta. Vedenhankinnan ohella tulisi suunnitella myös viemäroinnin ja jätevesien käsittelyn periaatteelliset ratkaisuvaihtoehdot.

Työryhmä on ottanut huomioon jäteveden käsittelyä koskevat näkemykset täydentävissä suosituksissaan.

Heinolan kansanterveystyön kuntainliiton terveyslautakunta (Heinola, Heinolan mlk)

Valvontajaosto pitää ensiarvoisen tärkeänä kuntien yhteistoiminnan kehittämistä vedenhankinnassa niin,

että yhteistoiminta ulotetaan myös kaupungin pohjoisosaan Heinolan kirkonkylän suunnalle.

Heinolan kaupungin tulisi edistää kiinteistökohtaisen vedenhankinnan perustamista ja laatia toimenpideohjelma haja-asutuksen pohjavesien pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Heinolan maalaiskuntaa koskevan haja-asutuksen vesihuollon kehittämissuunnitelman laatiminen on ajankohtainen ja tärkeä tehtävä. Kiireellisimminkin vesiasiat tulisi kuitenkin selvittää Lakeasuon ja Lusin alueiden osalta.

Valvontajaosto pitää tarpeellisena vesihuoltoneuvojan nimeämistä kuntiin. Tehtävät saattaisivat soveltua korjausneuvojan tehtäväkenttään, joka virkamies kaupungilla ja maalaiskunnalla on yhteinen.

Työryhmä on ottanut huomioon kaupungin ja maalaiskunnan yhteistoiminnan kehittämisen omissa suosituksissaan. Työryhmä pitää myös tärkeänä Heinolan maalaiskunnan haja-asutuksen vesihuollon kehittämissuunnitelman aikaansaamista. Jätevesien johtamiseen ja käsittelyyn työryhmä on ottanut kantaa täydentävissä suosituksissaan.

Itä-Hämeen kansanterveystyön kuntainliiton terveyslautakunta (Sysmä, Hartola)

Valvontajaosto esittää, että vesijohtoverkon tai keskitetyn vedenhankinnan piiriin tulisi saada liitettyä mahdollisimman suuri osa kuntainliiton alueella olevista kiinteistöistä.

Erityisesti Otamon alueen liittämistä vesijohtoverkkoon tulisi kiirehtiä alueella ilmenneiden veden laatuongelmien vuoksi.

Työryhmä toteaa, että Sysmän kunnan lausunnossa on esitetty Otamon alue liitettäväksi Kirkonkylän vesijohtoverkkoon vuoden 1989 aikana. Keskitetty vedenhankinta tulisi työryhmän mielestä järjestää kaikille niille alueille, joissa se teknis-taloudellisesti on perusteltua.

Lahden kaupungin terveyslautakunta

Valvontaosastolla ei ole huomauttamista yleissuunnitelmasta.

Nastolan kunnan terveyslautakunta

Puhelimitse saadun tiedon mukaan lautakunta yhtyy kunnan lausuntoon.

Tiirismaan kansanterveystyön kuntainliiton terveyslautakunta (Hollola, Koski Hl, Kärkölä)

Valvontajaosto ilmoittaa, että pohjaveden laatu on alueella ollut yleensä hyvä. Vastoin suunnitelman tietoja on Hollolassa tavattu muutamia lääkintöhallituksen asettamien fluoridipitoisuuksien ylityksiä. Rauta-

ja nitraattipitoisuudet ovat myös paikoitellen olleet liian suuria. Valvontajaosto tukee esitettyjä Okeroisten, Nostavan ja Herralan verkkojen laajentamisia sekä Paimelan, Kirkonkylän ja Pyhäniemen keskitettyä vedenhankintaa ja sen selvittämistä Sairakkalassa. Terveysviranomaisten käytössä olevien tietojen mukaan suunnitelmassa mainitut Paimelan jätevesiongelmien eivät ole suuremmat kuin muuallakaan Hollolassa. Yhdysjohtojen rakentaminen on pitkälti taloudellinen kysymys. Eniten ongelmia vesihuollossa ja/tai viemäroinnissä on esiintynyt Miekkiön Rekolan alueella ja Kukkilan Norolantien alueella.

Ennen Paimelan yhdistämistä Kukkilan verkkoon tulisi arvioida ko. vedenottamon nitraattipitoisuuden (yli 20 mg/l) pysymistä jatkossakin sallituissa rajoissa.

Koski Hl:ssa ja Kärkölässä tulisi ehdotettuja verkkojen laajennuksia ja yhdysjohtojen rakentamisia toteuttaa taloudellisten mahdollisuuksien mukaan.

Työryhmä on esittänyt talousveden laadun tutkimista koskevia näkemyksiä täydentävissä suosituksissaan.

3.4 SEUTUKAAVALIITOT

Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto

Seutukaavaliitolla ei ole huomauttamista yleissuunnitelmasta. Seutukaavaliitto haluaa kuitenkin korostaa kuntien keskeistä roolia haja-asutusalueiden vedenhankintaongelmien ratkaisemisessa.

Työryhmällä ei ole huomauttamista lausuntoon.

Helsingin seutukaavaliitto

Seutukaavaliitto pitää haja-asutusalueiden vedenhankinnan yleissuunnittelua tarpeellisena. Itä-Uudenmaan ja Päijät-Hämeen haja-asutuksen vedenhankinnan yleissuunnitelmaa tulisi täydentää seuraavat näkökohdat huomioon ottaen:

- vedenhankinnan yleissuunnitelmassa tulee selvittää myös jätevesien viemärointi- ja käsittelymahdollisuudet, sillä paineellisten käyttövesijärjestelmien rakentaminen lisää vedenkulutusta ja jäteveden määrää
- vedenhankinnan yleissuunnitelmassa tulee esittää myös haja-asutusalueiden vedenhankinnan parantamisen vaikutukset aluerakenteeseen ja asutuksen muodostumiseen.

Työryhmä toteaa, että näin yleispiirteisessä suunnitelmassa jätevesiasiat jäävät pakostakin liian ylimalkaiksi, joten niitä tulee erityisesti tarkastella kuntakohtaisissa vesihuollon kehittämissuunnitelmissa. Asutusrakenteen kehittämisen osalta suunnitelma tukee seutukaavaliittojen asettamia tavoitteita.

Kymenlaakson seutukaavaliitto

Seutukaavaliitolla ei ole huomautettavaa yleissuunnitelmasta.

Kuitenkin tarkempaa vedenhankinnan suunnittelua tehtäessä tulee selvittää eri vaihtoehdot varsinkin Elimäen ja Pyhtään kohdalla. Muuallakin saattaa tulla esiin pienempimuotoisia yhteistyöhankkeita.

Työryhmä on esittänyt näiden kuntien ja Ruotsinpyhtään alueille vesihuollon alueellisen yleissuunnitelman laatimista.

Kanta-Hämeen seutukaavaliitto

Puhelimitse saadun tiedon mukaan seutukaavaliitolla ei ole huomautettavaa yleissuunnitelmasta.

3.5 LÄÄNINHALLITUKSET

Uudenmaan lääninhallitus

Pohjaveden ottoa on suunniteltu ja toteutettu Uudella maalla joillakin luonnonsuojelullisesti arvokkailla lähteillä ja lehdoissa. Mikäli tällaisissa kohteissa ei pohjavedenottoa suunniteltaessa oteta huomioon alueen luonnonarvoja, voivat ne vaarantua. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että pohjavedenotto on voitu toteuttaa suojeluarvoja vaarantamatta. Tämä edellyttää kuitenkin huolellista suunnittelua. Tästä syystä yleissuunnitelmassa tulisikin muistuttaa, että pohjavedenottoa suunniteltaessa alueen luonnonolot tulisi selvittää ja tarvittaessa neuvotella hankkeesta luonnonsuojeluviranomaisten kanssa.

Yleissuunnitelman tulisi ohjata myös kuntien maankäytön suunnittelua ottamaan huomioon pohjaveden suojelutarpeet. Yleissuunnitelmassa tulisi antaa ohjeita siitä, millaisia toimintoja ei ole syytä ohjata pohjavesialueille ja toisaalta siitä, millaisia määräyksiä tarvittaisiin suunniteltaessa pohjavesialueille toimintoja, jotka voivat aiheuttaa pohjaveden pilaantumisen vaaraa.

Työryhmä on ottanut näkemykset huomioon täydentävissä suosituksissaan.

Hämeen lääninhallitus

Suunnitelman lähtökohtana olevissa ennusteissa on mm. oletettu, että taajamissa veden ominaiskulutus kasvaisi noin 20 % vuoteen 1995 mennessä. Näin suuri nousu vaikuttaa epätodennäköiseltä, mutta ennusteeseen on vaikea ottaa kantaa, kun ei tunne sen perusteita.

Suunnitelman yleiset toimenpidesuosituksukset ovat oikeansuuntaisia. Kuntakohtaiset ehdotukset ovat varsin yleisluontoisia eikä niihin sinänsä ole erityistä huomauttamista. Yksityiskohtaisia suunnitelmia tehtäessä

ja niitä toteutettaessa on kuitenkin pidettävä huolta siitä, ettei tuhota tai merkittävästi vaurioiteta arvokkaita luontokohteita, kiinteitä muinasjäännöksiä tms. Kuntien ympäristönsuojelulautakuntiin, tarvittaessa myös lääninhallituksen ympäristönsuojelutoimistoon, on siten otettava yhteys riittävän varhaisessa vaiheessa.

Työryhmä toteaa, että yleissuunnitelman vedenkäyttönusteissa on oletettu, että vuonna 1985 kaikkien taajamien ominaiskulutus on 250 l/as/d. Ennusteissa on arvioitu, että vuoteen 1995 mennessä kaupunkitaajamissa ominaiskulutus kasvaa arvoon 300 l/as/d ja muissa taajamissa arvoon 200 l/as/d tai 250 l/as/d riippuen tämänhetkisestä tilanteesta. Näin ollen ei ominaisvedenkulutuksen nousu ole 20 prosentin suuruinen, vaan selvästi pienempi.

Työryhmä on ottanut näkemykset huomioon täydentävissä suosituksissaan.

Mikkelin lääninhallitus

Mikkelin läänin osalta suunnitelman piiriin kuuluvat Hartola, Heinola, Heinolan mlk ja Sysmä. Näiden kuntien vesihuollon osalta tilanne on samankaltainen kuin muunkin osan lääniä eli järjestetyn vesilaitostoiminnan piirissä olevat taloudet saavat varsin hyvää talousvetä, mutta haja-asutusalueella, yksittäisten kaivojen varassa olevissa talouksissa veden laatu on varsin vaihtelevaa.

Terveyslautakuntien valvonnan perusteella voidaan todeta, että talousveden laatu nyt puheenaolevassa läänin osassa yksittäisissä kaivoissa on osin heikompaa kuin läänissä yleensä.

Veden laatua haja-asutusalueilla heikentää tavallisimmin pintavesien pääsy kaivoihin ja kaivovedessä esiintyvä rauta sekä varsin useasti maaperän saastumista osoittava nitraatti ja nitriitti.

Tätä taustaa vasten on laadittu yleissuunnitelma on tärkeä ja tarpeellinen.

Haja-asutusalueen väestö toisaalta vähenee ja vastaavasti taajamien kasvaa, mikä siirtää väkeä järjestetyn vesihuollon piiriin. Haja-asutusalueelle ja kasvaviin kyläkeskuksiin jääville tai muuttaville ihmisille on eräs nykyajan toiminnan edellytys hyvä talousvesi, minkä takaamiseksi tämäkin yleissuunnitelma tähtää.

Yleissuunnitelman vesijohtoverkon aluevaraukset noudattavat todellisia, tiiviimmän asutuksen kasvusuuntia. Tavoitteena on ollut haja-asutuksen vedenhankinnan perustaminen pohjaveden käyttöön. Sen laatuun voivat vaikuttaa muun muassa kaatopaikat, saastuneet maaperäalueet, kemikaali- ym. sellaiset varastot. Samoin pintaveden laatuun vaikuttavat ravinne- ja torjunta-ainekuormitus, ojitus ja muu humuskuormitus eri lähteistä.

Näitä edellä mainittuja riskitekijöitä ei suunnitelmassa kuntakohtaisessa tarkastelussa ole tuotu esille. Ainakin merkittävimpien uhkien selvittely lienee paikallaan jatkotyöskentelyssä.

Aiemminkin mainittujen pohjavesiongelmiin (rauta, nitraatti) osalta onkin tarvetta kuntakohtaiseen lisäselvittelyyn ongelman kokonaisuuden hahmottamiseksi ja painopiste- ja ensisijaisuusjärjestyksen varmistamiseksi.

Yleissuunnitelmassa tuodaan esille kuntien yhteistoiminta vedenhankinnassa ja todetaan yhteistoiminnan päätarkoituksena olevan voimavarojen tarkoituksenmukainen hyödyntäminen ja vedensaannin varmuuden lisääminen. Yhteistyö erikoisesti Heinolan alueella on tarpeellinen kuntakeskusten sijaitessa toistensa läheisyydessä ja yhtenäisen vedenhankinnan ja -jakelun mahdollisuuksien ollessa todellisia.

Suunnitelmassa esitetyt toimenpidesuosituksukset ovat lääninhallituksen mielestä tarpeelliset ja muodostavat hyvän lähtökohdan haja-asutusalueen vesihuollon edelleen kehittämiseksi.

Työryhmä on suosituksissaan esittänyt haja-asutuksen vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimista Heinolan maalaiskuntaan, Hartolaan ja Sysmään. Näissä suunnitelmissa käsitellään tätä yleissuunnitelmaa tarkemmin mm. vedenhankintaan kohdistuvia eri riskejä sekä tarkastellaan vesiongelmiin kohdentumista kuntien eri osiin ja mahdollisia toteutuksessa tarpeellisia painopiste- ja ensisijaisuusnäkökohtia. Työryhmä on suosituksissaan painottanut Heinolan kaupungin ja maalaiskunnan tarvetta vedenhankintayhteistyön kehittämiseen.

Kymen lääninhallitus

Kymen lääninhallitus toteaa, ettei yleissuunnitelma välittömästi koske Kymen läänin aluetta. Välillisesti sen toteuttaminen kuitenkin saattaa koskea myös Kymen lääniä, koska muun muassa Ruotsinpyhtäällä ja Pyhtäällä on niukasti omia pohjavesivarjoja. Tästä syystä veden kaukohankinnassa Ruotsinpyhtään tulee suunnitelman esitysten mukaisesti harkita yhteistoimintaa Pyhtään ja Elimäen kanssa. Tätä kautta voidaan helpottaa Pyhtään ja mahdollisesti myös Elimäen eteläosien haja-asutusalueiden vedenhankintaa.

Työryhmä esittää Elimäen, Pyhtään ja Ruotsinpyhtään kuntien alueille laadittavaksi vesihuollon alueellisen yleissuunnitelman.

3.6 VESI- JA YMPÄRISTÖVIRANOMAISET

Vesi- ja ympäristöhallitus

Vesi- ja ympäristöhallitus pitää suunnitelma-alueelle asetettuja vesihuollollisia tavoitteita oikeina.

Kaikelle ympärivuotiselle asutukselle olisi järjestettävä mahdollisuus saada terveydellisesti vaaratonta ja käyttöominaisuuksiltaan haitatonta vettä asianmukaisesti toteutetusta painevesijärjestelmästä vuoden 1995 loppuun mennessä.

Vesi- ja ympäristöhallitus katsoo, että yhteisten vesihuoltohankkeiden toteuttamisella saavutetaan monia etuja verrattuna kiinteistökohtaisiin ratkaisuihin. Tärkeimpinä voidaan pitää veden riittävyttä ja valvottua laatua. Suunnitelmassa käytettyä menettelytapaa, jolla yhteishankkeina toteutettaviksi soveltuvat kohteet on määritelty voidaan pitää perusteltuna ja johdonmukaisena. Suunnitelma tarjoaa hyvän lähtökohdan kuntien haja-asutuksen vedenhankinnan edelleen kehittämiseksi, mm. tuomalla esiin ne kohteet, joissa kuntien välinen yhteistyö vesihuollollisin perustein olisi tarkoituksenmukaista.

Ajatellen haja-asutuksen vedenhankinnan suunnittelun ja toteutuksen edelleen kehittämistä, vesi- ja ympäristöhallitus pitää tärkeänä, että alueen kuntiin pyritäisiin mahdollisimman pian laatimaan yleisssuunnitelmassa kuvatut kuntien vesihuollon kehittämissuunnitelmat. Niiden laatimiseen voidaan hakea korkotukilainaa ja vesihuoltoavustusta. Lisäksi kuntien tulisi pyrkiä aktiivisesti edistämään haja-asutusalueiden vedenhankintaa erilaisilla suunnitteluun, rahoitukseen ja toteutukseen liittyvillä toimenpiteillä. Ne tulisi kohdistaa sekä kiinteistökohtaisen että yhteisen vedenhankinnan kehittämiseen.

Tässä yhteydessä on syytä todeta, että vesilaitosten toimintavarmuuden turvaamiseen poikkeuksellisissa olosuhteissa tullaan tulevaisuudessa kiinnittämään entistä suurempaa huomiota, mikä usein merkitsee uusien ottamoiden ja johtolinjojen toteuttamista jo yksinomaan tästä syystä. Yhdistämällä haja-asutuksen vedenhankinnan tarpeet ja käyttöveden laadun parantamispyrkimykset tähän suunnitteluun, voidaan päästä kokonaisuuden kannalta edullisimpaan lopputulokseen.

Vesi- ja ympäristöhallitus korostaa pohjavesiesiintymien suojaamisen kannalta tarpeellisten toimenpiteiden tärkeyttä suunnittelualueella. Tämä edellyttää mm. maa-aineksenoton ja muun maankäytön suunnittelua ja toteuttamista siten, ettei toimenpiteillä vaaranneta muodostuvan pohjaveden määrää eikä laatua. Toisaalta pohjaveden otolla saattaa olla vaikutusta suunnitelma-alueella sijaitseviin suojelualueisiin, mikä tulee ottaa huomioon vedenhankintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Työryhmä on ottanut näkemykset huomioon täydentävissä suosituksissaan.

Kymen vesi- ja ympäristöpiiri

Vesi- ja ympäristöpiiri katsoo, että keskitetyn vesihuollon järjestäminen Ruotsinpyhtään kunnan Ruotsinkylän, Kuninkaankylän, Viirilän ja Vastilan kyläkeskuksiin

sekä mahdollisesti Elimäen kunnan alueella sijatsevilla Raussilan ja Ratulan haja-asutusalueille saattaa olla sekä Ruotsinpyhtään että Elimäen kunnan etujen mukaista. Elimäen, Ruotsinpyhtään sekä myös Pyhtään kunnan kannalta toteuttamiskelpoisen kokonaisratkaisun löytäminen edellyttää kuitenkin kuntien välistä yhteistyötä sekä niin sanotun alueellisen yleissuunnitelman laatimista eri vaihtoehtojen selvittämiseksi.

Työryhmä on esittänyt kuntien alueille laadittavaksi vesihuollon alueellisen yleissuunnitelman.

4 T Ä Y D E N T Ä V Ä T S U O S I T U K S E T

Vuonna 1988 laaditussa Itä-Uudenmaan ja Päijät-Hämeen haja-asutuksen vedenhankinnan yleissuunnitelmassa on esitetty yleiset toimenpidesuosituksukset sekä kuntakohtaiset suositukset siitä, miten haja-asutuksen vesihuoltoa tulisi kehittää. Annettujen lausuntojen perusteella voidaan yleissuunnitelmassa esitettyjä suosituksia pitää yleisesti hyväksytyinä. Suosituksia on kuitenkin eräiltä osin tarpeen tämentää ja täydentää.

Haja-asutuksen vesihuollon kehittäminen kunnissa

Vesi- ja viemäriolosuhteiden laki (982/77) määrittelee kunnan velvollisuuden vesihuollon kehittämisessä. Lain mukaan, milloin terveydelliset syyt tai suurehkon kuluttajajoukon tarve muutoin niin vaativat, kunnan on pidettävä huolta siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin vedenhankinnan ja viemäroinnin järjestämiseksi. Sen sijaan laki ei edellytä, että kunta olisi itse vesihuollon toteuttajana, vaan kunnan sijasta toteuttajana voi olla myös kunnanvaltuuston hyväksymä, soveliaan yhteisön omistama yleinen vesi- ja viemäriolosuhteiden laitos.

Jotta kunnassa voitaisiin kehittää vesihuoltoa parhaalla mahdollisella tavalla, tarvitaan kokonaisnäkemys siitä, miten vesihuoltoa kokonaisuutena on kehitettävä, eli vesihuollon kehittämissuunnitelma.

Kunnat joutuvat vastaisuudessa kiinnittämään enemmän huomiota vedenhankintaan poikkeuksellisissa oloissa ja tätä varten rakentamaan yhdysjohtoja ja varavedenottoja. Näitä suunniteltaessa on tarpeen ottaa huomioon haja-asutuksen vedenhankinnan parantaminen, jolloin päästään kokonaisuuden kannalta edullisimpaan lopputulokseen.

Kehittämissuunnitelman lähtöaineistona pitäisi olla tutkittua tietoa haja-asutuksen vedenhankinnan ongelmista. Erityisesti kunnissa, joissa tiedetään jo olevan radonhaittaa tai liian korkeita fluoripitoisuuksia pohjavedessä tulisi nämä selvittää tutkimuksin. Lisäksi on tarpeen tutkia nitraatin pitoisuudet kaivovesissä, koska etenkin viljellyillä seuduilla nitraatti on selvästi lisääntynyt pohjavedessä.

Kehittämissuunnitelmassa on tarpeen antaa ohjeita myös haja-asutuksen jätevesien käsittelystä. Ensin on selvitettävä merkittävät pohjavesiesiintymät ja noudatettava niillä vesi- ja ympäristöviranomaisien ohjeita. Toiseksi on selvitettävä, onko jätevesien maaperäkäsittely mahdollista pilaamatta omaa tai naapurin kaivoa. Jos WC-vesiä ei voida lainkaan johtaa maahan, on vesien-suojelullisesti usein järkevämpää rakentaa kuivakäymälä kuin kerätä jätevedet umpisäiliöön, jonka tiiveyttä ei voi aina varmistaa. Lisäksi on syytä antaa asukkaille tietoa vettä vähän kuluttavista vesikalusteista.

Kehittämissuunnitelman laatimisessa hyödyllistä kirjallisuutta on yleissuunnitelman luvussa 8 mainitun julkaisun "Haja-asutusalueiden vesihuollon suunnittelu ja toteuttaminen" lisäksi mm. kesällä 1989 ilmestynyt vesi- ja ympäristöhallituksen ohjekirjanen "Pienet jäteveden maapuhdistamot".

Haja-asutusalueen asukas tarvitsee myös tietoa, millainen on hyvä kaivonpaikka, miten kaivo rakennetaan, kuinka se pidetään puhtana ja miten sitä kunnostetaan.

Vesi- ja ympäristöhallinnossa on käynnissä haja-asutuksen vedenhankinnan kehittämisprojekti, jonka tärkeimpiä tavoitteita on pienimuotoisen vedenhankintaan soveltuvan pohjavesien tutkimustekniikan kehittäminen, pienten vesilähteiden suojelun kehittäminen sekä vedenhankinnan suunnittelumetodiikan kehittäminen. Projektissa on mm. kehitetty kalliokaivojen paikannusmenetelmiä, kaivonrakennustekniikkaa, pienimuotoista vedenkäsittelytekniikkaa ja vesihuollon neuvontatyötä kohdekunnissa. Projektin tulokset on tarkoitus julkaista vuoden 1990 aikana.

Pohjavesiesiintymien inventoinnista ja luokittelusta on vesi- ja ympäristöhallitus antanut ohjeet vesi- ja ympäristöpiireille (vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja Nro 95). Tavoitteena on kartoittaa kaikki hiekka- ja soraesiintymät vuoteen 1993 mennessä. Samalla selvitetään jokaisen alueen uhkat ja pyritään kuntien kanssa yhteistyössä säilyttämään vedenhankintaan kelpoiset alueet mahdollisimman puhtaina ja antoisina. Pohjavesialueiden suojelua on käsitelty mm. Kaupunkiliiton julkaisussa B93 "Pohjaveden suojelu" 1982, Vesiyhdistys r.y:n julkaisussa "Pohjavesitutkimukset" 1984 ja Maatalouskeskusten liiton julkaisussa "Maatilan vedenhankinta" 1984.

Vedenottamon paikkaa tutkittaessa on selvitettävä myös luonnonsuojelunäkökohdat.

Kuntien välinen yhteistyö

Ruotsinpyhtään, Pyhtään ja Elimäen alueilla ehdotetaan laadittavaksi alueellinen vesihuollon yleissuunnitelma, joka kattaa myös haja-asutuksen.

Rahoitus

Valtion vesihuollon rahoitustuki suuntautuu pääasiassa muualle maahan kuin Etelä-Suomeen, koska tuen suuruuteen vaikuttavat mm. kunnan kantokykyluokka ja työllisyystilanne.

Maa- ja metsätalousministeriö on tehnyt esityksen yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain muuttamiseksi siten, että avustusta voivat saada myös yksittäiset kiinteistöt. Ehdotuksessa on esitetty, että ympärivuotiselle asutukselle voitaisiin antaa avustusta jopa 50 % vesihuollon parantamisen tai rakentamisen kustannuksista.

Näihin kustannuksiin voidaan lukea kaivon, vesijohdon, viemärijohdon, saostuskaivojen ja imeytyskaivojen tai muunlaisen maaperäkäsittelyn rakentaminen. Myös kuivakäymälän rakentaminen ja siinä syntyvien jätteiden käsittelyn järjestäminen kuuluisivat ehdotuksen mukaan avustuksen piiriin. Ehdotus korostaa myös vesihuollolisten tekijöiden tärkeyttä avustuksen suuruutta määrättäessä. Lainmuutoksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 1990 alusta, mikäli eduskunta sen hyväksyy. Lainmuutos sinänsä ei vielä paranna tilannetta, vaan valtion tulo- ja menoarvioon vuodelle 1990 on saatava tuntuva lisäys kyseiselle momentille.

KORJAUSLIITE TIIIVISTELMÄÄN JA KARTTAAN

Sivu 37 toinen kappale, kolmas lause

pitää olla: "Jaakkolan ja Hyövinkylän vedenhankinnassa voidaan tulevaisuudessa selvittää mahdollisuuksia tukeutua paikallisiin pohjavesivaroihin tai liittää alueet Hallilan ja keskustan verkkoihin."

Sivu 41 kohta 10.8 Pornainen, kolmas kappale

pitää olla: "Laukkosken - Jokimäen (1) alueella on useilla kiinteistöillä veden saannissa ongelmia ja veden laatu on heikko."

Sivu 41 kohta 10.8 Pornainen, viides kappale

pitää olla: "Laukkosken ja Halkian vedenhankintaa varten tulisi tehdä pohjavesitutkimukset kylien lähellä olevissa pohjavesiesiintymissä, jotta voitaisiin arvioida saatavissa olevat vesimäärät."

Sivu 47 kolmas kappale

pitää olla: "Vähä - Ahvenkoski (1) on kasvavaa aluetta, mutta jäteveden johtamisen vaikeus hankaloittaa kaavoitusta."

Sivu 48 kohta 10.13 Sipoo, ensimmäinen kappale, viimeinen lause

pitää olla: "Söderkullan kaava-alue saa vettä paikallisesta Tuusulan Seudun vesilaitoskuntainliiton omistamasta pohjavedenottamosta."

Sivu 49 neljäs kappale

pitää olla: "Myraksen (7) ja Viirilän (8) alueille vesi on suunniteltu johdettavaksi Vantaalta. Näille alueille vesi voitaisiin johtaa myös Keravalta."

Sivu 59 kolmas kappale, viimeinen lause

pitää olla: "Tulevaisuudessa kirkonkylän verkkoa voidaan laajentaa valtatie suunnassa Käikälään asti."

Sivu 61 kohta 10.22 Lahti, ensimmäinen kappale

pitää olla: "Kaupungissa on vesijohtoverkon ulkopuolella 1 900 asukasta. Verkkoa on suunniteltu laajennettavaksi siten, että se vuonna 1995 tulee kattamaan haja-asutuksen siten, että verkon ulkopuolelle jää 900 asukasta."

Sivu 61 viimeinen kappale

pitää olla: "Kaupungin verkon ulkopuolelle jäävien 900 asukkaan vesi otetaan omasta kaivosta tai muodostetaan pieniä muutaman talouden vesihuoltoyhtymiä."

Sivu 67 kuudes kappale, viimeinen lause

pitää olla: Valittula voitaisiin toteuttaa ehdotetun Tikkalan verkon laajennuksena."

Sivu 68 yhteenvetotaulukko

vesi taajamien vesilaitoksista	Sysmä 01, 03
-----------------------------------	-----------------

pitää olla:

vesi taajamien vesilaitoksista	Sysmä 01
-----------------------------------	-------------

Sivu 68 yhteenvetotaulukko

5 Nuoramoinen - Mikkolanmäki	Haja-as	287	Sysmä 04	2,2
---------------------------------	---------	-----	----------	-----

pitää olla:

5 Nuoramoinen - Mikkolanmäki	Haja-as	287	Sysmä 12	2,2
---------------------------------	---------	-----	----------	-----

Sivu 82

Askolan kunta Vakkolan pohjavesialue

käytössä v. 1986 - m3/d

pitää olla:käytössä v. 1986 60 m3/d

Sivu 83

Pornaisten kunta Hyötinmäen pohjavesialue

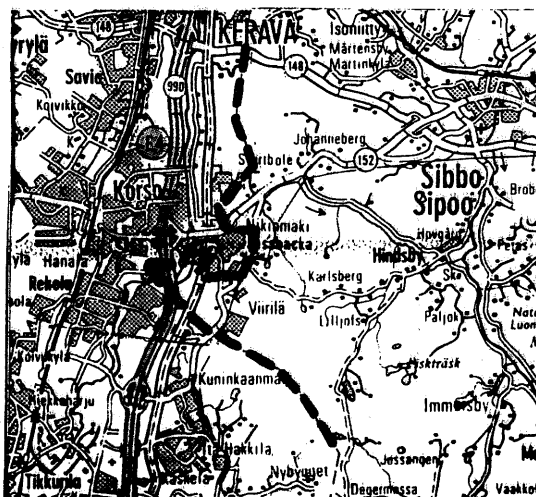
käytössä v. 1986 1 222 m3/d

pitää olla:käytössä v. 1986 122 m3/d

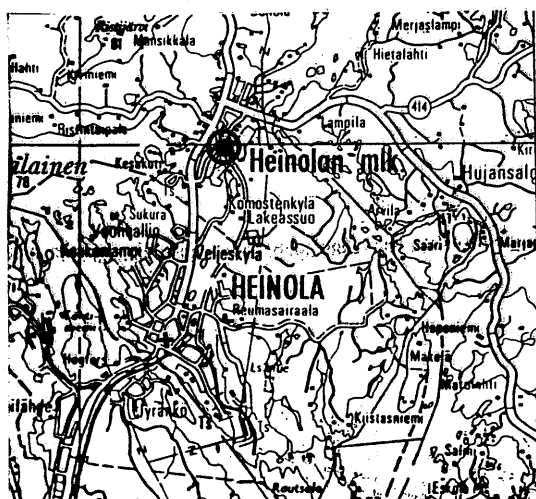
Sivu 90, liite 8, "Pienet pohjavesialueet"

pitää lisätä:

Porvoon mlk				
Hietakangas	01 613 08	0,958	0,062	
Sandmalmen- Harpudd	01 613 09	8,98	5,59	
Kräkö-Djurböle	01 613 10	2,85	1,47	
Aromäki	01 613 51	2,41	-	

Vantaan kaupungin ja
Sipoon kunnan rajan
korjaus

Heinolan maalaiskunnan
kirkonkylän vedenotta-
mon sijainnin korjaus

Helsinki 31 päivänä toukokuuta 1989

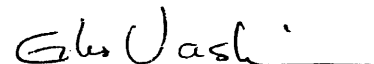
Itä-Uudenmaan ja Päijät-Hämeen haja-asutuksen
vedenhankinnan yleissuunnittelua ohjaava työryhmä

Esko Tamminen

Klaus Munsterhjelm

Pekka Hallikainen

Erkki Rope

Esko Vaskinen

Hannu Vikman

Marketta Virta

